

Вершиною піраміди є задоволення інформаційних запитів різних груп заінтересованих осіб щодо ступеня ризику, яке можливе лише при виконанні всіх розташованих нижче завдань, тобто після задоволення потреб управління в аналітичній інформації щодо негативних наслідків ризиків, можливості їх уникнення та отримання позитивного фінансового результату. Запропонована ієрархія завдань економічного аналізу ризиків інвестиційної діяльності підприємства актуальна як для внутрішніх, так і для зовнішніх груп заінтересованих осіб.

Отримані теоретичні результати щодо трактування ризику з аналітичної позиції, ідентифікація ризиків інвестиційної діяльності як об'єктів економічного аналізу, обґрунтування комплексу ризиків, аналіз яких є предметом зацікавленості зовнішніх заінтересованих осіб та завдань аналізу ризиків можуть знайти практичну реалізацію за умови розробки відповідного інформаційного та організаційного забезпечення, що дозволить використовувати економічний аналіз як дієвий інструмент уникнення та мінімізації негативних наслідків ризиків інвестиційної діяльності.

*Корінько Микола Данилович,
доктор економічних наук,
професор,
завідувач кафедри аудиту та підприємництва,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ У ПРОЦЕСІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проголошення незалежності України зумовило потребу визначення прав і свобод її громадян. Серед положень Конституції України міститься закріплення права на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом [1, ст. 42]. За своїм економічним змістом, з урахуванням її специфіки, підприємницька діяльність є складовою частиною поняття «господарська діяльність», яка за нормою статті 3 Господарського кодексу України, визначається як «...діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність» [2, ст. 3.].

Поняття «господарська діяльність» відносять до економічної категорії. Саме тому врегулювання її складової, «підприємницької діяльності», обумовлюється не лише дією правових методів, а і використанням економічних важелів, виходячи з ознак підприємництва. Зокрема, серед ознак підприємництва зазначимо «легальність», яка регламентується встановленням чітких норм у процесі здійснення підприємницької діяльності, у тому числі щодо взятих на себе зобов'язань з урахуванням ризиків її здійснення. Щодо чинного визначення, яке міститься у статті 42 Господарського кодексу України, а саме: підприємництво – це «...на власний ризик господарська діяльність, що

здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку», то доцільним є акцентування уваги саме на цю ознаку: «ризик господарської діяльності». Адже у процесі організації підприємницької діяльності «ризик» лежить в основі взаємовідносин керівництва суб'єкта господарювання зі співзасновниками, інвесторами, найнятими працівниками, контрагентами – постачальниками матеріалів, сировини, основних засобів, інших ресурсів та споживачами продукції. Вміння управлінського персоналу підприємства вибудовувати відносини, за яких можуть прогнозуватися можливі майнові ризики, а також передбачати заходи щодо зменшення наслідків їх негативного впливу та дій суб'єктивних чинників, зокрема впливу так званого людського фактора, зменшує можливі негативні економічні та соціальні наслідки.

За результатами аналізу практики підприємницької діяльності суб'єктів господарювання в Україні встановлено наявність періодичного виникнення господарських непорозумінь як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі.

До основних видів господарських непорозумінь, які можуть виникнути у процесі підприємницької діяльності, доцільно віднести:

– у внутрішньому середовищі: належність виконання обов'язків; відшкодування нестач, втрат активів; встановлення розмірів нарахування та виплат заробітної плати, премій, відпускних, компенсацій у внутрішньокорпоративних спорах, сімейних конфліктах, інше;

– у зовнішньому середовищі: своєчасно, відповідно до договірних зобов'язань, поставляти матеріали, сировину, готову продукцію, надавати послуги, виконувати роботи; здійснення розрахунків за поставлені активи; узгодження термінів розстрочення та сплати податків, у міжкорпоративних спорах, страховій, банківській діяльності, питаннях земельного права тощо.

Вирішення спорів щодо господарських непорозумінь в Україні здійснюється як у досудовому, так і судовому порядку.

Досудове врегулювання господарських спорів застосовується для своєчасного та належного вирішення господарських непорозумінь. Досудове **врегулювання господарських спорів** полягає у: вирішенні їх мирним шляхом; забезпеченні конфіденційності інформації про сторони – учасників спору; прийнятті рішення, яке в подальшому буде безумовно виконуватися сторонами конфлікту, буде задовольняти інтереси всіх сторін, а також надасть можливість впливати на виконання рішення третьою Стороною.

Господарські непорозуміння, які виникають у внутрішньому середовищі діяльності суб'єкта господарювання врегульовуються шляхом проведення переговорів вищого управлінського персоналу з працівником, доцільно – із залученням представника профспілкової організації (трудового колективу). Досягнуті домовленості фіксуються та оформлюються відповідним чином. За результатами таких домовленостей може бути виданий відповідний наказ (розпорядження) по підприємству.

Сутність досудового врегулювання господарського непорозуміння у зовнішньому середовищі підприємницької діяльності полягає у пред'явленні претензії суб'єктом господарювання іншому суб'єкту з метою її своєчасного і

належного вирішення. Далі за результатами реакції контрагента на зміст претензії проводяться переговори по суті претензії та за спрощеним порядком забезпечується здійснення захисту порушених майнових прав. Важливим у зазначеному процесі досудового врегулювання спору є знаходження спільних позицій контрагентів по суті претензії, які б передбачали можливість подальшого співробітництва. Наведений спосіб досудового врегулювання господарських непорозумінь доцільно використовувати за умови наявності впевненості в добросовісності свого контрагента.

Вищому управлінському персоналу суб'єктів господарювання у процесі вибору способу врегулювання спору необхідно враховувати, що обов'язкове досудове врегулювання не може застосовуватися до:

- визнання договорів та актів державних та інших органів, підприємств, організацій, які не відповідають законодавству, недійсними;
- стягнення заборгованостей за опротестованими векселями;
- стягнення штрафів Національним банком України з банків та фінансово-кредитних установ;
- звернення стягнення на заставлене майно.

Заслуговує на увагу такий вид альтернативного врегулювання спорів, як медіація, проект закону про який перебуває на розгляді у Верховній Раді України. Медіація – метод вирішення спорів із залученням посередника, який має назву медіатор. Саме він допомагає сторонам конфлікту налагодити процес комунікації, здійснити аналіз причин господарського непорозуміння, що створило конфліктну ситуацію. Медіатор представляє результати проведеного аналізу причин конфлікту сторонам відповідним чином, який забезпечує досягнення мети врегулювання господарського непорозуміння, щоб вищий управлінський персонал підприємств зміг обрати той варіант рішення, який би задовольняв інтереси і потреби усіх учасників конфлікту. Надання послуг медіатора потребує: наявності у нього знань зі специфіки діяльності суб'єктів господарювання – учасників конфлікту, економіки, обліку та права; бути особою, яка має довіру представників учасників конфлікту. Таким особами можуть виступати адвокати, їх об'єднання. За потреби, з метою забезпечення повноти аналізу господарського непорозуміння та причин його виникнення медіатори можуть залучати експертів відповідного профілю знань.

Врегулювання спору за участю судді є новацією для учасників судового процесу, яка запроваджена з 15 грудня 2017 року нормами процесуальних кодексів України [3]. Зазначена новація у врегулюванні господарських непорозумінь застосовується за наявності альтернативи вирішення спору сторонами за участі судді. Основними умовами врегулювання спору за участю судді, що передбачено у господарському процесі, є його використання до початку розгляду справи по суті, а також за згодою сторін.

Вищому управлінському персоналу суб'єктів господарювання у процесі вибору способу врегулювання спору необхідно враховувати обмеження щодо можливості врегулювання спору за участю судді по таких справах:

- про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом;

– за заявами про затвердження планів санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство;

– у разі вступу у справу третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору.

У процесі підготовчого засідання за умови звернення сторін щодо врегулювання спору за участю судді визначаються термін та порядок врегулювання спору. Ухвалою суду постановляється:

– проведення процедури врегулювання спору за участю судді;

– зупинення провадження у справі.

До особливостей цього виду врегулювання спору належить те, що воно здійснюється одноособово суддею-доповідачем.

Висновки: Вищенаведені сучасні підходи до врегулювання спорів у процесі підприємницької діяльності надають можливість управлінському персоналу суб'єктів господарювання приймати та впроваджувати необхідні рішення стосовно способів врегулювання господарських непорозумінь (спорів) з урахуванням рівня впевненості у добросовісності контрагентів.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року № 436-IV, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

3. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>

Кузьмінов Микола Вікторович,

кандидат економічних наук,

старший викладач кафедри маркетингу,

менеджменту та управління бізнесом,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ЗДАТНІСТЬ ЕКСПОРТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПОТУЖНОСТЕЙ КНР

Зовнішньоекономічна експансія Китаю, окрім інших цілей, має на меті забезпечити продовольчу безпеку власного населення. Завдання задовольнити потреби населення у продуктах харчування та подолати масовий голод обумовило початок економічних реформ у Китаї в кінці 1970-х років. Не лише трагічні 1959–1961 роки великого штучного голоду внаслідок компанії «Великий стрибок вперед» Мао Цзедуна, проголошеної у 1958 році, а й подальше двадцятиріччя після примусової колективізації, впровадження